

ЗАКОН за военнопострадалите и военнопострадалите

[Двезична версия на документа: BG-EN](#)

Обн., ДВ, [бр. 27](#) от 29.03.2005 г., изм., [бр. 88](#) от 4.11.2005 г., изм. и доп., [бр. 110](#) от 30.12.2008 г., [бр. 35](#) от 12.05.2009 г., в сила от 12.05.2009 г., изм., [бр. 16](#) от 26.02.2010 г., в сила от 26.02.2010 г., [бр. 23](#) от 22.03.2011 г., в сила от 22.03.2011 г., доп., [бр. 20](#) от 9.03.2012 г., в сила от 10.06.2012 г., изм. и доп., [бр. 54](#) от 1.07.2014 г., в сила от 1.07.2014 г., [бр. 24](#) от 22.03.2019 г., в сила от 1.07.2020 г. (*), изм., [бр. 100](#) от 20.12.2019 г., в сила от 1.01.2020 г., [бр. 101](#) от 27.12.2019 г., изм. и доп., бр. 109 от 22.12.2020 г., в сила от 22.12.2020 г.

Глава първа ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл. 1. Този закон урежда обществените отношения, свързани със статута на военнопострадалите, военнопострадалите и на техните национално представителни организации.

Чл. 2. (1) Държавата полага особени грижи за военнопострадалите и военнопострадалите, като им осигурява съответни условия за интегриране в обществения живот.

(2) Държавата субсидира дейностите на национално представителните организации на военнопострадалите и на военнопострадалите със средства от държавния бюджет.

Чл. 3. (1) (Изм. - ДВ, бр. 35 от 2009 г., в сила от 12.05.2009 г., доп., бр. 20 от 2012 г., в сила от 10.06.2012 г., [бр. 109 от 2020 г.](#) , в сила от 22.12.2020 г.)

■ Военнопострадали са българските граждани с трайно намалена работоспособност в резултат на заболяване или злополука при или по повод на изпълнение на военна служба в мирно или във военно време, в мобилизационния и постоянния резерв, доброволния резерв и запаса, курсантите от висшите военни училища и освидетелствани по законоустановения ред.

(2) Правата на лицата по ал. 1 се определят в зависимост от степента на загубата на тяхната работоспособност.

⊕ [Анотирана съдебна практика \(2\)](#)

Чл. 4. Военнопострадали са:

1. (изм. - ДВ, бр. 35 от 2009 г., в сила от 12.05.2009 г., доп., бр. 20 от 2012 г., в сила от 10.06.2012 г., [бр. 109 от 2020 г.](#) , в сила от 22.12.2020 г.)

■ преживелият съпруг (съпруга), децата и родителите на българските граждани,

загинали при или по повод на изпълнение на военна служба в мирно или във военно време, в мобилизационния или постоянния резерв, доброволния резерв или запаса, курсантите от висшите военни училища;

2. преживелият съпруг (съпруга) и децата на починалите военноинвалиди, а ако няма такива - родителите;

3. съпругът (съпругата) и децата на военноинвалидите, а ако няма такива - родителите;

4. преживелият съпруг (съпруга), децата и родителите на българските граждани, загинали при или по повод отбраната на страната.

Чл. 5. (1) Военноинвалидите и военнопострадалите могат свободно да се сдружават в организации, които да ги представляват и да защитават техните интереси.

(2) Организациите на военноинвалидите и на военнопострадалите могат по тяхно искане да бъдат признати за национално представителни. Редът, условията и критериите за признаването на организациите на военноинвалидите и на военнопострадалите за национално представителни се определят с акт на Министерския съвет по предложение на министъра на отбраната и министъра на труда и социалната политика.

Чл. 6. (Доп. – ДВ, бр. 54 от 2014 г., в сила от 1.07.2014 г.) ■ Национално представителните организации на военноинвалидите и на военнопострадалите участват чрез свои представители във всички национални, регионални и местни воински тържества.

Чл. 7. Национално представителните организации на военноинвалидите и на военнопострадалите определят свой представител, който като служител на Министерството на отбраната координира връзките на министерството с тези организации.

Глава втора КОНСУЛТАТИВЕН СЪВЕТ ПО ВЪПРОСИТЕ НА ВОЕННОИНВАЛИДИТЕ И ВОЕННОПОСТРАДАЛИТЕ

Чл. 8. Към Министерския съвет се създава Консултативен съвет по въпросите на военноинвалидите и военнопострадалите.

Чл. 9. (1) (Изм. - ДВ, бр. 88 от 2005 г.) ■ Консултативният съвет се състои от председател, заместник-председател и членове - по един представител от Министерството на отбраната, Министерството на труда и социалната политика, Министерството на финансите, Министерството на здравеопазването,

Министерството на транспорта, Националният осигурителен институт, Националната здравноосигурителна каса, Националното сдружение на общините в България и по трима представители на национално представителните организации на военноинвалидите и на военнопострадалите.

(2) Председател на Консултативния съвет е министърът на отбраната, а заместник-председател - един от представителите на национално представителните организации на военноинвалидите и на военнопострадалите.

(3) За организирането, разпределението и провеждането на своята работа Консултативният съвет приема вътрешни правила.

(4) Дейността на Консултативния съвет се подпомага от администрацията на Министерството на отбраната.

Чл. 10. Консултативният съвет:

1. оказва помощ и съдействие при провеждане на държавната политика по въпросите, свързани с военноинвалидите и военнопострадалите;

2. обсъжда и приема становища по проекти на нормативни актове, установяващи и гарантиращи правата на военноинвалидите и военнопострадалите;

3. съдейства за координацията между държавните органи, органите на местното самоуправление и неправителствените организации и национално представителните организации на военноинвалидите и на военнопострадалите за осигуряване на необходимата обществена подкрепа на дейността им;

4. установява и поддържа връзки с международни правителствени и неправителствени организации на военноинвалиди и на военнопострадали, координира действията на организациите и осъществява международни програми;

5. ежегодно изготвя доклад за работата си и отчита дейността си пред Министерския съвет.

Глава трета РЕГИСТРИРАНЕ НА ВОЕННОИНВАЛИДИТЕ И ВОЕННОПОСТРАДАЛИТЕ

Чл. 11. В Министерството на отбраната се създава Централен регистър на военноинвалидите и военнопострадалите.

Чл. 12. (1) Качеството на военноинвалид или военнопострадал се установява от Министерството на отбраната след подаване на заявление и представяне на необходимите документи, като на лицето се издава книжка за военноинвалид или за военнопострадал и се вписва в регистъра.

(2) Качеството на военноинвалид или военнопострадал се придобива от датата на подаване на заявлението.

Чл. 13. Редът за установяване на качеството на военноинвалид или военнопострадал, необходимите документи за това, воденето на регистъра по [чл. 11](#) и неговото съдържание се определят с [акт](#) на Министерския съвет.

✚ [Анотирана съдебна практика \(1\)](#)

Глава четвърта ПРАВА НА ВОЕННОИНВАЛИДИТЕ И ВОЕННОПОСТРАДАЛИТЕ

Чл. 14. Военноинвалидите и военнопострадалите, които не могат сами или с помощта на своите близки да задоволяват основните си жизнени потребности, имат право на социално подпомагане при условия и по ред, установени със [Закона за социално подпомагане](#).

Чл. 15. (1) (Изм. – ДВ, бр. 54 от 2014 г., в сила от 1.07.2014 г.)

■ Военноинвалидите с 50 и над 50 на сто намалена работоспособност имат право на лекарствени продукти по лекарско предписание по списък, утвърден от министъра на здравеопазването, като средствата са за сметка на държавния бюджет.

(2) (Доп. – ДВ, бр. 54 от 2014 г., в сила от 1.07.2014 г., изм., бр. 100 от 2019 г., в сила от 1.01.2020 г.) ■ Военноинвалидите с намалена работоспособност до 50 на сто и военнопострадалите имат правото по ал. 1, като заплащат 25 на сто от цената на лекарствените продукти. Останалите средства са за сметка на държавния бюджет.

(3) В случаите, когато друг правен режим предвижда по-големи облекчения при заплащането на лекарствени продукти, лицата по ал. 1 и 2 се ползват от него.

(4) (Изм. – ДВ, бр. 54 от 2014 г., в сила от 1.07.2014 г.) ■ В случаите, когато Националната здравноосигурителна каса е задължена за част от цената на лекарствените продукти по ал. 1, военноинвалидите и военнопострадалите по ал. 2 заплащат съответния процент от разликата до продажната цена на дребно. Останалите средства са за сметка на държавния бюджет.

(5) (Доп. – ДВ, бр. 54 от 2014 г., в сила от 1.07.2014 г.) ■ Министърът на здравеопазването, съгласувано с министъра на отбраната, министъра на финансите и министъра на труда и социалната политика, определя с [наредба](#) реда за получаване и заплащане на лекарствените продукти по ал. 1 и 2.

Чл. 16. (Изм. и доп. – ДВ, бр. 54 от 2014 г., в сила от 1.07.2014 г.)

■ Военноинвалидите и военнопострадалите имат право на отдых до 15 дни веднъж годишно и профилактика и рехабилитация до 30 дни общо два пъти годишно в почивните бази и болничните бази по балнеология, рехабилитация и профилактика към Министерството на отбраната, Министерството на вътрешните работи, Министерството на здравеопазването и "Профилактика, рехабилитация и отдых" - ЕАД, като заплащат 25 на сто от стойността им. Разликата до пълната стойност е за сметка на държавния бюджет.

▣ Анотирана съдебна практика (1)

Чл. 17. (1) (Доп. - ДВ, бр. 110 от 2008 г., изм., **бр. 109 от 2020 г.**, в сила от 22.12.2020 г.) ■ Военноинвалидите и военнопострадалите имат право на безплатно пътуване с превозните средства за обществен превоз на пътници:

1. два пъти в годината - отиване и връщане по свободно избран маршрут с железопътния и автомобилния транспорт в страната;
2. неограничен брой пътувания по автобусната, тролейбусната и трамвайната мрежа в общината, където живеят;
3. по вътрешноградския транспорт, включително метрополитена, в цялата страна с изключение на допълнителните автобусни линии.

(2) (Отм. - ДВ, бр. 110 от 2008 г.) ■

(3) Компенсирането на безплатните или по намалени цени пътувания се извършва по ред и начин, определени в [Закона за автомобилните превози](#) и в [Закона за железопътния транспорт](#).

(4) (Нова - ДВ, бр. 54 от 2014 г., в сила от 1.07.2014 г.) ■ Придружител на военноинвалид с увреждане над 90 на сто с определена чужда помощ може да пътува във вътрешноградския транспорт с превозния документ на правоимащия, включително и когато не го придружава.

Чл. 18. Военноинвалидите с 50 и над 50 на сто загубена работоспособност имат право на месечна целева помощ за телефонни услуги в размер 20 на сто от гарантирания минимален доход.

Чл. 19. (1) (Изм. - ДВ, бр. 24 от 2019 г., в сила от 1.07.2020 г. - изм., бр. 101 от 2019 г.) ■ Военноинвалидите ползват с предимство социалните и интегрираните здравно-социални услуги за резидентна грижа.

(2) (Доп. - ДВ, бр. 110 от 2008 г., бр. 24 от 2019 г., в сила от 1.07.2020 г. - изм., бр. 101 от 2019 г.; изм., **бр. 109 от 2020 г.**, в сила от 22.12.2020 г.)

■ Военноинвалидите и военнопострадалите се ползват с предимство от услугите на социалния патронаж, финансирани от общините, като заплащат 30 на сто от размера на определената такса. Останалата част от разходите е за сметка на бюджета на общината.

Чл. 20. (1) (Предишен текст на чл. 20 - ДВ, бр. 54 от 2014 г., в сила от 1.07.2014 г.) Недвижимите имоти, управлявани от Министерството на отбраната, се отдават с предимство под наем на военноинвалиди, на военнопострадали или национално представителните им организации, в случай че те предложат равни условия с тези на офертата, класирана на първо място.

(2) (Нова - ДВ, бр. 54 от 2014 г., в сила от 1.07.2014 г.) ■ Национално представителните организации на военноинвалидите и военнопострадалите ползват правата по [чл. 226м от Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България](#) за непосредствено осъществяване на тяхната общественополезна патриотична дейност.

Чл. 21. (Изм. - ДВ, бр. 35 от 2009 г., в сила от 12.05.2009 г., бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) ■ Военноинвалидите и военнопострадалите ползват правата по [чл. 226ж](#) и [226з от Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България](#).

Чл. 22. (1) (Доп. - ДВ, бр. 110 от 2008 г., изм., [бр. 109 от 2020 г.](#) ➡, в сила от 22.12.2020 г.) ■ При смърт на военноинвалид или военнопострадал наследниците имат право на еднократна целева помощ за погребение в размер 500 лв.

(2) Помощта по ал. 1 е за сметка на бюджета на Министерството на отбраната и се изплаща от военното окръжие по последния адрес на починалия.

Чл. 23. Военноинвалидите и военнопострадалите, както и техните национално представителни организации, могат да бъдат подпомагани чрез данъчни облекчения, определени със закон.

Глава пета **АДМИНИСТРАТИВНОНАКАЗАТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ**

Чл. 24. (1) Който ползва права по този закон, без да отговаря на необходимите условия, ако не подлежи на по-тежко наказание, се наказва с глоба от 300 до 500 лв.

(2) Когато деянието по ал. 1 е извършено повторно или е в големи размери, глобата е от 1000 до 3000 лв.

(3) Във всички случаи по ал. 1 и 2 ползването на съответното право се прекратява.

Чл. 25. (1) Нарушенията по този закон се установяват с актове, съставени от длъжностни лица от съответната администрация на органите, които следят за спазването на законодателството в областта, в която е извършено нарушението.

(2) Наказателните постановления по този закон се издават от органите по ал. 1.

Чл. 26. Актовете за установяване на нарушенията и наказателните постановления по този закон се съставят, съответно издават, обжалват и изпълняват по реда, предвиден в [Закона за административните нарушения и наказания](#).

ДОПЪЛНИТЕЛНА РАЗПОРЕДБА

§ 1. (Изм. и доп. - ДВ, бр. 35 от 2009 г., в сила от 12.05.2009 г., изм., бр. 23 от 2011 г., в сила от 22.03.2011 г.)■ По смисъла на този закон:

1. "Деца" са лицата до навършване на 18-годишна възраст, а след навършването ѝ, ако учат редовно - за срока на обучението, но не по-късно от навършването на 26-годишна възраст.

2. "Военна служба" е и кадровата и наборната военна служба по отменения [Закон за отбраната и въоръжените сили на Република България](#) (обн., ДВ, бр. 112 от 1995 г.; изм., бр. 67 от 1996 г., бр. 122 от 1997 г., бр. 70, 93, 152 и 153 от 1998 г., бр. 12, 67 и 69 от 1999 г., бр. 49 и 64 от 2000 г., бр. 25 и 34 от 2001 г., бр. 1, 40, 45 и 119 от 2002 г., бр. 50, 86, 95 и 112 от 2003 г., бр. 93 и 111 от 2004 г., бр. 27, 38, 76, 88 и 105 от 2005 г., бр. 30, 36, 56, 82, 91 и 102 от 2006 г., бр. 11, 41, 46 и 59 от 2007 г., Решение № 9 на Конституционния съд от 2007 г. - бр. 68 от 2007 г.; изм., бр. 89 и 109 от 2007 г., бр. 13 от 2008 г., Решение № 2 на Конституционния съд от 2008 г. - бр. 28 от 2008 г.; изм., бр. 36, 43 и 102 от 2008 г.; отм., бр. 35 от 2009 г.).

3. (Нова – ДВ, **бр. 109 от 2020 г.**↔, в сила от 22.12.2020 г.)■ "Курсанти от висшите военни училища" са курсанти по смисъла на [Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България](#).

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 2. Лицата, които до влизане в сила на този закон са имали качеството на военноинвалид или военнопострадал по смисъла на [Закона за отбраната и въоръжените сили](#), запазват това си качество до вписването им в централния регистър на военноинвалидите и военнопострадалите, но не по-късно от една година от влизането в сила на този закон.

§ 3. В Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България (обн., ДВ, бр. 112 от 1995 г.; изм., бр. 67 от 1996 г., бр. 122 от 1997 г., бр. 70, 93, 152 и 153 от 1998 г., бр. 12, 67 и 69 от 1999 г., бр. 49 и 64 от 2000 г., бр. 25 от 2001 г., бр. 1, 40, 45 и 119 от 2002 г., бр. 50, 86, 95 и 112 от 2003 г., бр. 93 и 111 от 2004 г.) се правят следните изменения и допълнения:

1. В [чл. 107](#):

а) в т. 3 думите "първа група" се заменят със "със загубена работоспособност над 90 на сто";

б) в т. 4 след думата "починали" се добавя "или трайно намалили работоспособността си над 50 на сто";

в) в т. 5 думите "категоризираните първа група инвалидност с придружител по време или по повод на изпълнение на воинските задължения" се заменят с "военноинвалидите със загубена работоспособност над 50 на сто".

2. [Член 212](#) се изменя така:

"Чл. 212. (1) Военноинвалидите и военнопострадалите по смисъла на Закона за военноинвалидите и военнопострадалите ползват правата на пенсионираните военнослужещи по този закон.

(2) Държавната и местната администрация осигуряват подходяща работа на военноинвалидите и военнопострадалите до навършване на съответната възраст за пенсиониране при условия и по ред, определени от Министерския съвет."

3. Навсякъде в закона думите "пострадали при или по повод отбраната на страната" и "пострадалите при или по повод отбраната на страната" се заменят съответно с "военноинвалиди и военнопострадали" и "военноинвалидите и военнопострадалите".

▶ **§ 4.** В Закона за насърчаване на заетостта (обн., ДВ., бр. 112 от 2001 г.; изм., бр. 54 и 120 от 2002 г., бр. 26, 86 и 114 от 2003 г., бр. 52 и 81 от 2004 г.) в [чл. 36, ал. 1](#) след думата "възраст" се добавя "или военноинвалид".

▶ **§ 5.** Министерският съвет приема [правилник](#) за прилагане на закона в 6-месечен срок от обнародването му в "Държавен вестник".

§ 6. Изпълнението на закона се възлага на Министерския съвет.

Законът е приет от 39-то Народно събрание на 17 март 2005 г. и е подпечатан с официалния печат на Народното събрание.

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

към [Закона за социалните услуги](#)

(ДВ, бр. 24 от 2019 г., в сила от 1.07.2020 г. - изм., бр. 101 от 2019 г.)

.....
§ 45. (Изм. – ДВ, бр. 101 от 2019 г.)■ Законът влиза в сила от 1 юли 2020 г., с изключение на:

1. [параграф 6, т. 5, буква "а", § 7, т. 2, букви "а" и "б", т. 3, т. 6, буква "а", т. 9 и 10, § 18, т. 2](#) в частта относно "домове за медико-социални грижи за деца съгласно [Закона за лечебните заведения](#)" и [§ 20, т. 2](#) в частта относно заличаването на думите "и домовете за медико-социални грижи за деца", и [т. 5, буква "в"](#), които влизат в сила от 1 януари 2021 г.;

2. [параграф 3, т. 4, букви "е", "ж" и "з" и § 28, т. 1, буква "а", т. 2 и 5](#), които влизат в сила от 1 януари 2019 г.;

3. [член 22, ал. 4, чл. 40, чл. 109, ал. 1, чл. 124, чл. 161, ал. 2, § 3, т. 6, § 30, 36, 37 и 43](#), които влизат в сила от деня на обнародването на закона в "Държавен вестник".